

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Ukončení funkce opatrovníka právnické osoby

V průběhu existence právnické osoby mohou na úrovni statutárního orgánu nastat neočekávané situace, které znemožňují její hladké fungování. Zákon na takové případy myslí a pro odstranění překážek fungování právnické osoby zakotvuje opatrovnictví, institut sloužící k řádnému obnovení činnosti statutárního orgánu. Zásah do vnitřních poměrů je nicméně považovaný za způsob nejzazšího řešení zákonem předvídané neobvyklé situace právnické osoby[1]. I z tohoto důvodu je vhodné přesně stanovit, kdy a na základě jakých podmínek funkce opatrovníka právnické osoby zaniká. Zákonná ustanovení však neobsahují úpravu zániku funkce opatrovníka právnické osoby, přičemž recentní judikatura Nejvyššího soudu ČR a komentářová literatura neposkytují jednoznačný závěr.

Obecné ustanovení

Obecná úprava počítá se jmenováním opatrovníka, pokud právnická osoba potřebuje, aby byly spravovány její záležitosti nebo hájena její práva. Ačkoliv jde o poměrně vágní formulaci, literatura[2] dodává, že půjde především o situace popsané v ustanovení § 29 odst. 2 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, kdy není osoba oprávněná jednat za právnickou osobu či je sporné, kdo by takovou osobou měl být. Hlavním úkolem opatrovníka je obnovit fungování statutárního orgánu. K ustanovení opatrovníka do funkce je potřeba pravomocného rozhodnutí soudu s vymezením působnosti opatrovníka.[3] Právní úprava však neřeší, v jakém momentě funkce opatrovníka zaniká. Z čistě jazykového výkladu ustanovení § 487 odst. 2 OZ lze dovodit, že funkce opatrovníka zaniká ve chvíli, kdy dojde k řádnému obnovení statutárního orgánu a tedy k odpadnutí potřeby opatrovníka pro hájení zájmů společnosti. Otázkou zůstává, zda je vyžadováno pravomocného rozhodnutí soudu či zda postačí samotné splnění účelu institutu opatrovnictví.

Jestliže soud v rozhodnutí o ustanovení opatrovníka podle obecného ustanovení § 486 OZ explicitně neomezí jeho funkci účelem či vymezením časového období výkonu funkce, je třeba mít za to, že ukončení funkce opatrovníka se datuje až k okamžiku pravomocného rozhodnutí soudu o odvolání opatrovníka z funkce.[4] Na druhou stranu se vyskytují i názory, že opatrovnictví je vázáno pouze na dobu, kdy je ho nezbytně zapotřebí.[5]

Dále z ustanovení § 463 odst. 2 OZ jasně plyne, že soud odvolá opatrovníka na jeho vlastní žádost či v případě neplnění jeho úkolů. Způsob ukončení funkce opatrovníka v těchto případech je jasný, rozhodnutím soudu o odvolání opatrovníka, a není třeba dále popisovat.

Zvláštní ustanovení

Zvláštní případy ustanovení opatrovníka právnické osobě vypočítává ustanovení § 165 OZ. Odst. 1 pamatuje na nedostatečný počet členů statutárního orgánu k činění rozhodnutí za právnickou osobu. Odst. 2 zmiňuje jmenování opatrovníka v případě střetu zájmů člena statutárního orgánu se zájmy právnické osoby za předpokladu, že zde není jiný člen schopen zastupování.

Ani posledně zmíněné ustanovení neřeší způsob zániku funkce opatrovníka právnické osoby. Jak již bylo zmíněno výše, rozhodovací praxe Nejvyššího soudu vyřešila otázku zániku funkce opatrovníka odlišně od komentářové literatury. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 3899/2015 řešilo situaci, kdy zanikla funkce jednatele a valná hromada společnosti v zákonem požadované lhůtě nezvolila nového jednatele, přičemž nebyl podán návrh na jmenování chybějícího jednatele soudem.[6] Nejvyšší soud uzavřel, že soud může za těchto předpokladů společnosti s ručením omezeným jmenovat opatrovníka podle § 165 odst. 1 OZ. Současně doplnil, že institut opatrovnictví je z povahy věci opatřením dočasné povahy, které trvá pouze po dobu, než valná hromada zvolí nové jednatele. Z rozhodnutí vyplývá, že zvolením nových jednatelů funkce opatrovníka bez dalšího (a tedy i bez rozhodnutí soudu o zániku funkce opatrovníka) zaniká.

Odborná literatura ani judikatura se nevyjadřuje k zániku funkce opatrovníka v případě jeho jmenování pro kolizi zájmů členů statutárního orgánu a právnické osoby, jak předvídá ustanovení § 165 odst. 2 OZ. Proto je třeba zabývat se otázkou, který ze dvou předchozích závěrů, tj. zánik opatrovnictví k právní moci rozhodnutí o zániku opatrovnictví či zánik opatrovnictví k momentu odpadnutí překážky řádného fungování statutárního orgánu, lze na předmětnou situaci aplikovat.

Svoboda[7] trefně poukazuje na rozšířené obavy, že při ustanovení opatrovníka právnické osobě je třeba mít na paměti možné zneužití pravomocí opatrovníkem. Zároveň nelze zapomenout, že působnost statutárního orgánu je po dobu výkonu funkce opatrovníka pozastavena a jednání členů statutárního orgánu tedy nemá v právní realitě účinky. Jestliže zanikne původní důvod jmenování opatrovníka a zákon nepředvídá, k jakému momentu funkce opatrovníka formálně zaniká, nastává stav zmatečnosti jak pro veřejnost, tak právnickou osobu a opatrovníka samotného. V praxi se pak lze setkat se situací, kdy se třetí osoby nacházejí v nejistotě, zda jednat s pravomocně ustanoveným opatrovníkem právnické osoby či se statutárním orgánem zapsaným v obchodním rejstříku a zda takové jednání vůbec zavazuje právnickou osobu. Vzhledem k tomu, že institut opatrovníka je mimo jiné nástrojem ochrany veřejného zájmu[8], bylo by přinejmenším příhodné zmíněnou nejednoznačnost rozřešit.

Dle mého názoru vodítko k odpovědi prozatím nelze nalézt v dostupných odborných zdrojích. Z faktického hlediska, posouzení, zda statutární orgán dosáhl potřebného minimálního počtu členů k rozhodování za právnickou osobu (jak plyne z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 3899/2015) a tudíž, zda odpadly důvody jmenování opatrovníka dle ustanovení § 165 odst. 1 OZ, není nikterak kvalifikovaným procesem. Na druhou stranu, zkoumání střetu zájmů mezi právnickou osobou a jejím zástupcem, je často složité a především ne vždy jednoznačné. Z tohoto důvodu se kloním k závěru, že opatrovníku jmenovanému podle ustanovení § 165 odst. 2 OZ musí být funkce ukončena na základě rozhodnutí odůvodňujícího odpadnutí překážky výkonu funkce statutárního orgánu a tedy konstatování absence kolize zájmů člena statutárního orgánu se zájmy právnické osoby či jmenování nového člena statutárního orgánu k zastupování právnické osoby.

Výše zmíněné řešení navíc podporuje paralela s ukončením opatrovnictví fyzické osoby. Soud jmenuje člověku opatrovníka rozhodnutím o omezení svéprávnosti. Ustanovení § 60 OZ zakotvuje pravomoc soudu zrušit rozhodnutí o omezení svéprávnosti člověka, jestliže se změnila okolnost, pro které její svéprávnost byla omezena v první řadě. Ačkoliv u právnické osoby nedochází k omezení

svéprávnosti, v konečném důsledku má usnesení o jmenování hmotněprávního opatrovníka obdobné účinky – za osobu v určitém rozsahu rozhoduje osoba jiná. Proto lze pozorovat analogii mezi opatrovnictvím fyzické a právnické osoby (a tedy i jeho ukončením), nehledě na to, že literatura odkazuje při výkladu ustanovení opatrovnictví právnické osoby na ustanovení o opatrovnictví člověka. Při použití zmíněné paralely, jestliže dojde ke změně okolností, za kterých byl právnické osobě jmenován opatrovník, tj. v případě ustanovení § 165 odst. 2 OZ absenci střetu zájmů či jmenování nového člena statutárního orgánu schopného zastupovat ji, soud může (i bez návrhu) zrušit rozhodnutí o jmenování opatrovníka právnické osoby. Lze očekávat, že návrh na zrušení rozhodnutí o opatrovnictví bude podávat opatrovník či členové statutárního orgánu.

Závěr

Závěrem lze shrnout, že opatrovníku jmenovanému na základě obecného ustanovení o opatrovnictví končí funkce v důsledku rozhodnutí soudu. Opatrovník jmenovaný pro nedostatečný počet členů statutárního orgánu právnické osoby svou funkci zakončí k momentu doplnění členů statutárního orgánu. Není však zcela jisté, za jakých okolností ztrácí opatrovník právnické osoby jmenovaný na základě ustanovení § 165 odst. 2 OZ působnost statutárního orgánu. To vnáší pochybnosti veřejnosti do právního styku s takovou právnickou osobou a zároveň nejistotu neaktivního statutárního orgánu a opatrovníka v tom, kdo má za právnickou osobu jednat a vykonávat působnost statutárního orgánu. Přikláním se k názoru, že posouzení střetu zájmů je odborným úkolem spadajícím pod pravomoc soudu. Ten by také měl rozhodnout o odvolání opatrovníka. Oficiální řešení situace ani praxe nižších soudů přesto nejsou veřejně známé, a je tedy třeba vyčkat rozhodnutí soudů vyšších (podobně jako v případě ustanovení § 165 odst. 1 OZ).

Blažena Kuthanová

[Weinhold Legal, v.o.s. advokátní kancelář](#)

Florentinum
Na Florenci 15
110 00 Praha 1

Tel.: +420 225 385 333
Fax: +420 225 385 444
e-mail: wl@weinholdlegal.com

[1] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 4384/2015 ze dne 8. prosince 2015

[2] Komentář k ustanovení § 486 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“), Lavický, P. a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, 2400 s.

[3] Ustanovení § 85 písm. d) zákona č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních

- [4] ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. A KOL. OBČANSKÝ ZÁKONÍK. KOMENTÁŘ. SVAZEK I., komentář k ustanovení § 486 OZ zmiňuje analogii k § 463 odst. 2 OZ
- [5] Komentář k ustanovení § 486 OZ, Lavický, P. a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, 2400 s.
- [6] Weinhold Legal: Jmenování opatrovníka společnosti s ručením omezeným soudem, Legal Update 8/2016
- [7] Komentář k ustanovení § 487 OZ, ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. A KOL. OBČANSKÝ ZÁKONÍK. KOMENTÁŘ. SVAZEK I.
- [8] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 3899/2015 ze dne 20. dubna 2016

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Posouzení shody dle AI Act - zkušenosti z praxe](#)
- [Začínají soudy zohledňovat náklady podnikatelů při plnění právních povinností v oblasti e-commerce?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Holdingové struktury a odpovědnost mateřské společnosti](#)
- [Pokuta 32 mil. EUR pro Dacia/Renault – evropské soutěžní úřady tvrdě došlapují na no-poaching. Měla by Vaše společnost být na pozoru?](#)
- [Právo společníka na informace v s. r. o.: silný nástroj kontroly, ale ne bez hranic](#)
- [Kupní smlouva k nemovité věci bez určení kupní ceny: Nejvyšší soud koriguje katastrální praxi](#)
- [Společnost s podíly 50:50 – právní rizika patových situací a jejich smluvní řešení](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 34: Jednání za společnost – prokura](#)
- [Jak nastavit smlouvy s dodavateli podle nové právní úpravy kybernetické bezpečnosti?](#)
- [Jak soutěžní právo reaguje na pohlcování startupů technologickými giganty aneb fenomén vražedných akvizic](#)